

ČESKÝ INFORMEL

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

ČESKÝ INFORMEL

VY_32_INOVACE_DVK4315

- Autor: Mgr. Jan Souček
- Vznik: 09 / 2012
- Téma: Umění 2. poloviny 20. století
- Předmět: DVK / 4. ročník
- Anotace: Obrazová charakteristika vývoje českého informelu

INFORMEL

2. POLOVINA 50. LET

silným podnětem pro český informel byl totalitní systém a s ním spojené vědomí opozice; v českém výtvarném umění se objevují existenciální pocity úzkosti, skepse a osamění

- počátek 50. let byl pro české umění dobou temna
- mnozí přestali načas pracovat, někdo přestoupil na cestu oficiální společensky angažované tvorby
- situaci nezměnil ani úspěch na světové výstavě v Bruselu, ani dominantní postavení abstrakce na světové scéně
- **až v 2. pol. 50. let - uvolňování politické situace** - pomalu končilo období naprosté izolovanosti - změny směrnic ideologicky zaměřeného Svazu československých výtvarných umělců umožnily opětovně zakládat tvůrčí skupiny!

Trasa (Čestmír Kafka, Olbram Zoubek, Eva Kmentová, sestry Jitka a Květa Válový), **Máj** (Zbyněk Sekal, Richard Fremund, Zdeněk Palcr, Stanislav Podhrázký, Robert Piesen, Andrej Bělocvětov), **UB 12** (Václav Bartovský, Stanislav Kolíbal, Věra Prachatická, Jiří John, Adriena Šimotová) a **Etapa** (František Ronovský, Václav Kiml).

- začínala se uvolňovat kulturní politika; předěl mezi západem a východem se začal ztenčovat - začalo se i psát o abstraktní tvorbě, která byla doposud tabu
- na konci 50. let tak dochází v Čechách k plnému rozvinutí informelu
- na našem území se užívalo pojmu **strukturální abstrakce**
- nová výtvarná řeč většinou vyrůstala z tvůrčího přehodnocení surrealismu

KONFRONTACE

KONFRONTACE - dvě neoficiální neveřejné konfrontační ateliérové výstavy konané v roce **1960** v ateliérech **Jiřího Valenty** a **Aleše Veselého**; iniciátorem byl **Jan Koblasa**

1961 - vzniká stejnojmenná skupina **Konfrontace**
Vladimír Boudník, Mikuláš Medek, Josef Istler, Jan Koblasa, Aleš Veselý, Jiří Valenta, Robert Piesen, Jiří Kolář, Hugo Demartini, Karel Malich

- spojovalo je velice podobné prožívání životních pocitů i nefigurativní, expresivně a existenciálně vypjatá malba
- **tvrdá brutální abstrakce; syrové hmoty netradičních materiálů**
- **monochromní barevnost - okry, šedé, černé a hnědé tóny**

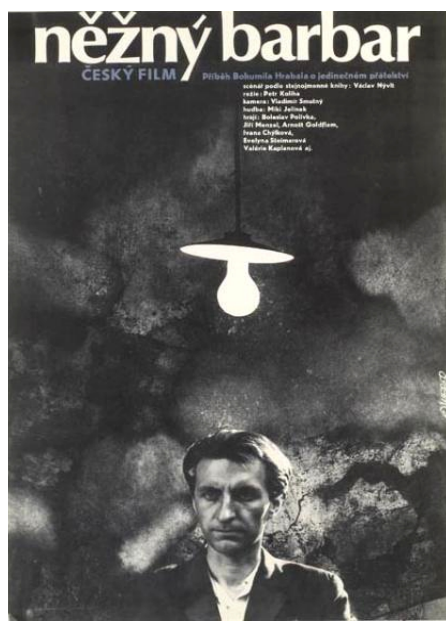
bohatě členěná tvorba českého informelu obsahuje tvorbu řady dalších autorů nezačleněných do skupiny Konfrontace.

Zahrnuje např. i **brutalistní struktury** typu „arte povera“ **Zdeňka Berana, Zbyška Siona**, lettristické záznamy **Jiřího Balcara, Eduarda Ovčáčka**, i akční malby **Jana Kotíka**

VLADIMÍR BOUDNÍK

1924 - 1968

- Osobnost tohoto grafika, malíře, básníka a autora manifestačních vizí i prohlášení se stala ještě za jeho života legendou.
- Boudníkův životní i umělecký příběh se dočkal několika literárních zpracování, o jeho životních osudech se točily filmy.
- Boudník se za války vyučil nástrojařem – zámečníkem. Byl totálně nasazen v Čechách i v Německu (Drážďany). Až po válce složil maturitu na strojnické průmyslovce a následovně vystudoval Grafickou školu v Praze (1945-49).
- Již tehdy se začal kontaktovat s **Mikulášem Medkem** a okruhem surrealistů kolem **Karla Teige**ho.

Velkým přínosem mu bylo přátelství s básníkem a filozofem Egonem Bondym a spisovatelem Bohumilem Hrabalem.

Toto přátelství vzniklo během Boudníkovy půlroční brigády v kladenských ocelárnách (1950). Skončilo až Boudníkovou smrtí, přátelé nedokázali již zabránit sebevražedným pokusům.

VLADIMÍR BOUDNÍK

1924 - 1968

- český malíř a grafik, autor textů, samotář a autodidakt
- svůj směr explozionalismus - 3 manifesty explozionalismu vytvořil na konci 40. let - malířské akce v pražských ulicích; obkreslí sloupanou omítku; vybízel kolemjdoucí; zapojit fantazii lidí; kreativní; sensitivní, asociační hra; vnitřní čin - exploze
- v letech 1945 - 1957 šířil ideu explozionalismu založenou na tvůrčí asociaci pouličními happeningy a kresbami na zdech
- byl přesvědčen, že umění může zbavit lidstvo netečnosti a lhostejnosti
- jeden z nejvýznamnějších představitelů původní a nezávislé lyrické abstrakce v grafice
- vytvořil nové výtvarné techniky: sazovou techniku a exhumační techniku, aktivní grafiku, strukturální grafiku, magnetickou grafiku
- bází jeho grafického umění byly „aktivní“ stopy po nejrůznějších nástrojích a konkrétních materiálech z továrního odpadu
- 1959 objev strukturální grafiky

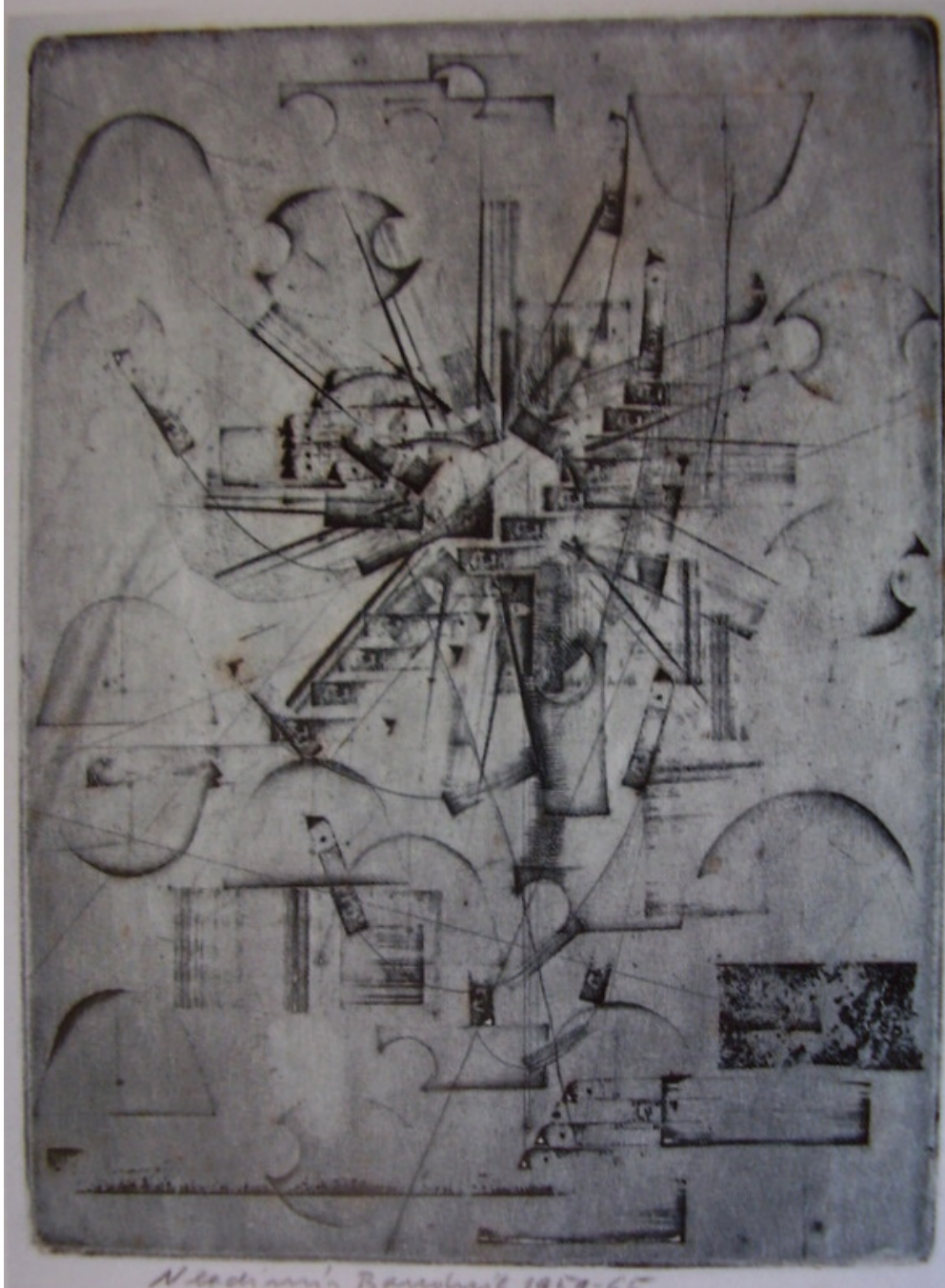
Monotyp 1957

EXPLOSIONALISMUS

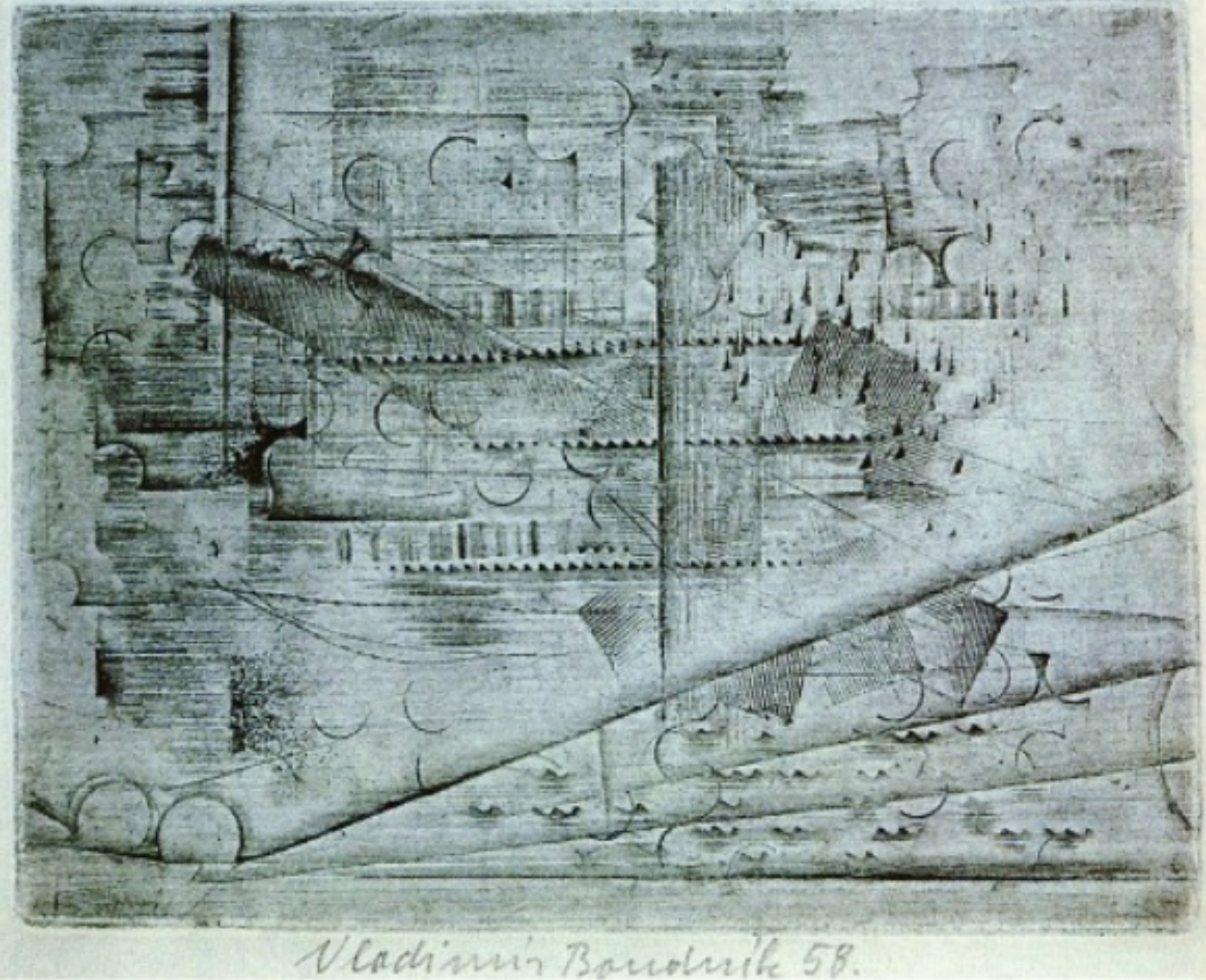
Explosionalismus se stal jádrem celé Boudníkovy tvorby. I když v roce 1956 přestal s happeningy a soustředil se na grafiku, tvořil ji na explosionalistickém základě - nejdříve aktivní a pak strukturální grafiku, monotypy, derealizace. Originalita jeho díla je dobově nezařaditelná a dodnes inspirující. Vladimír Boudník nasměroval jednu z cest české poválečné abstrakce.

- Na přelomu 40. a 50. let, kdy to začínalo, spojoval Boudník výtvarnou a literární činnost a dokonce výtvarná stránka měla spíše doprovodný charakter (miniaturní kresby, dekalky, fotogramy). Důraz v těchto letech kladl hlavně na propagaci explosionalistických myšlenek, literární činnost (hlavně léta 1951 a 1952) a nejdůležitější pouliční akce, které předznamenávají happeningy.
- Při těchto akcích vyšel Boudník na ulici často v doprovodu přátel, vyhlédl si nějakou oprýskanou zeď a dorýváním a dotvářením skvrn a oprýskaných částí propagoval a ukazoval všemocnou sílu umění. Pozoroval diváky, kteří se zastavovali a apeloval na obrazotvornost a tvůrčí schopnost každého člověka, že umění může dělat každý.
- Poslední akce se konala v roce 1957 a celkem jich absolvoval něco přes 150. Tuto činnost provázel psaním manifestů a svolání (o explosionismu, první manifest pochází z roku 1949), básní, drobných próz, deníků, dopisů (rozesílal přátelům, institucím i různým lidem - doprovázel kolážemi i jinými malými výtvarnými pokusy a převážně v nich obhajoval explosionismus a abstraktivismus vůbec).
- V letech 1951 - 52 si založil vlastní samizdatovou edici, ale po roce 1952 se už literární tvorbě skoro nevěnoval a psal jen dopisy a své deníky.

Aktivní grafika 1959 - 1965

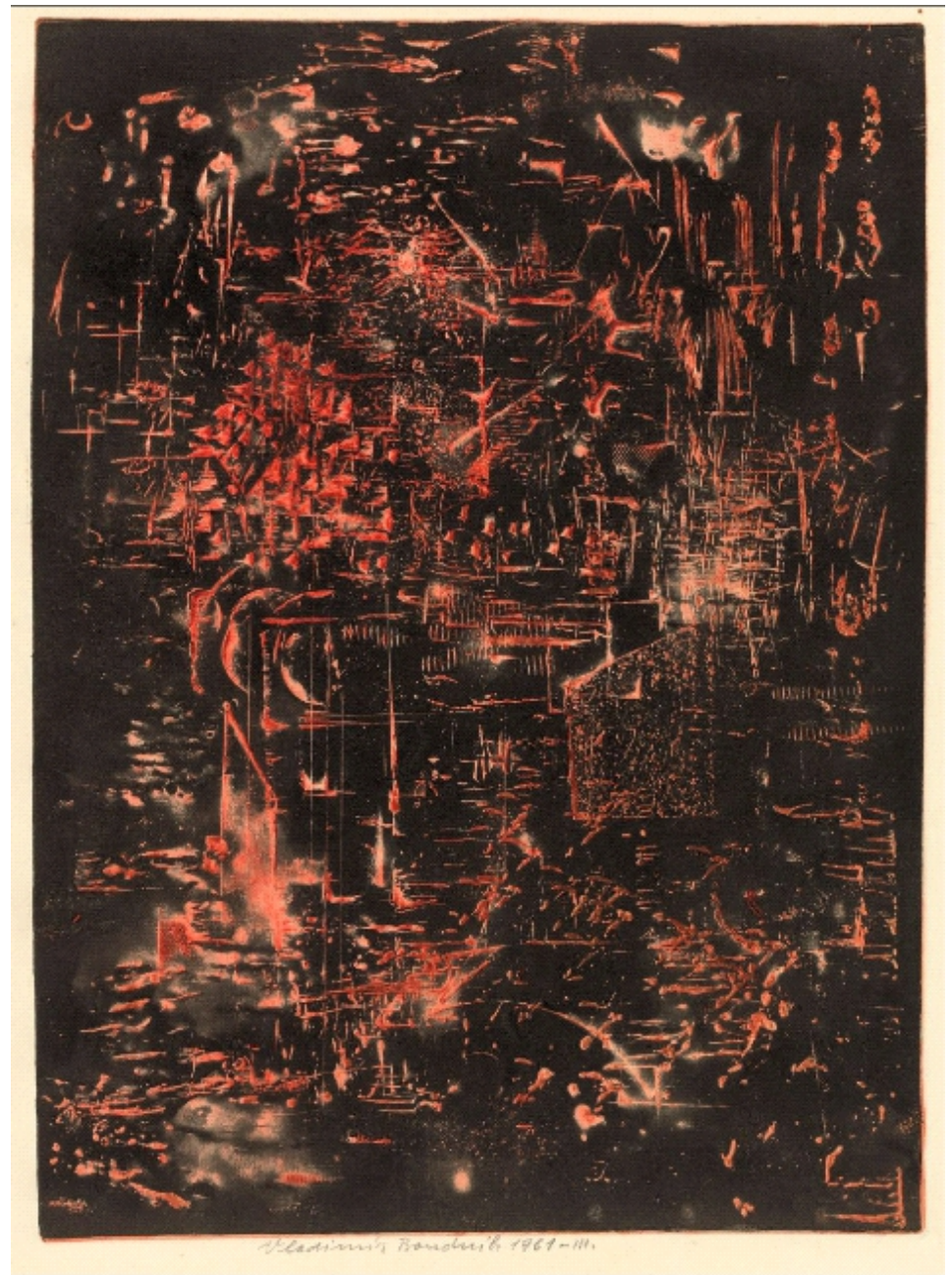
- **Aktivní grafika** vznikla v roce 1954. Boudník v této době přicházel do úzkého kontaktu s prostředím továren a dělníků, všude viděl hromady poškozených plechů. Materiál v něm vyvolával různé emoce a touhu aktivně s ním pracovat. Při tvorbě aktivní grafiky je nadále důležitá představová asociace. Začal rozrývat desky kusy železa, formovat je kladivem, zalisovávat do povrchu různé hřebíky a špony, propalovat materiál autogenem apod. Konečné dílo otiskl na papír. Výsledkem byla aktivní grafika.
- V roce 1959 začal Boudník vrstvit na povrch desky různé materiály (drobné piliny, písek, textil, nitě apod.), fixoval je a otiskoval. Vznikla tak **strukturální grafika**. Dílo se vyznačuje citem pro hmotu a její strukturu, výtvarně doplněné barvami, které na hmotu nanáší. Organické pravy nahradily geometrické kompozice aktivní grafiky. Pro tvorbu se staly důležitými psychické asociace. Na desku přenášel svůj konkrétní stav psychiky, konkrétní pocity a emoce v daném okamžiku. Výsledkem byly monotypy, tzn. určitou barevnou kompozici bylo možné otisknout jen jednou.

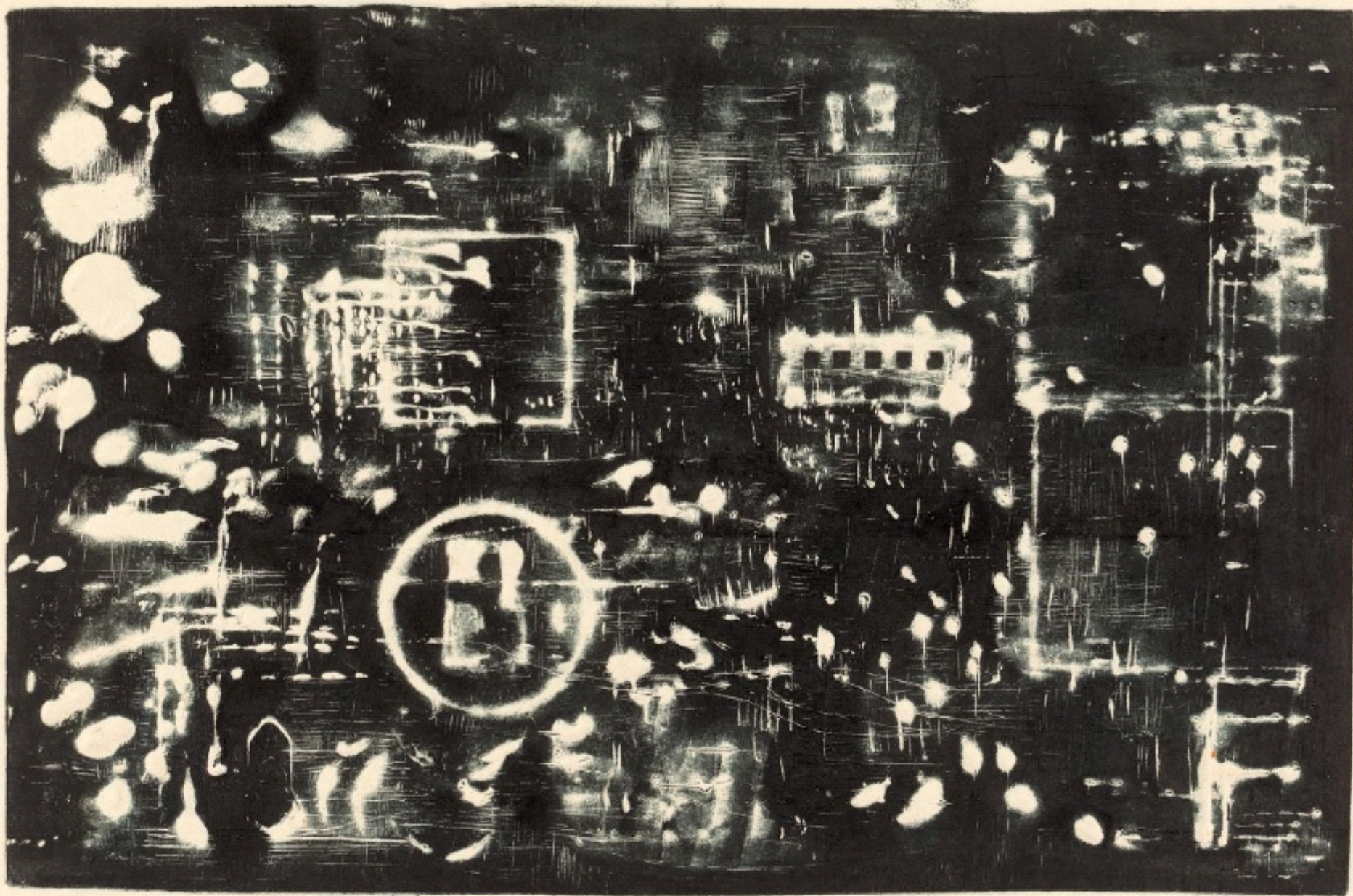
Stopy materiálu, 1958

- V roce 1952 Vladimír Boudník nastoupil do vysočanského ČKD, bývalé továrny Aero, a zůstal tam třináct let. Pracoval tam nejdřív jako nástrojář k soustruhu, pak jako dílenský rýsovač.
- Do továrny se zamiloval, nacházel v ní nejlepší inspiraci. ČKD bylo pro Boudníka alchymistickou dílnou.
- Sbíral různý dílenský odpad a pomocí autogenu, kladiva a jiných nástrojů ho proměňoval v umění. Na matrice pak nanášel laky, různé barvy a lisem pak tiskl grafické listy v mnoha barevných kombinacích. Tak vznikala jeho aktivní grafika.

Aktivní grafika 1961

Vladimír Baroch 1965.

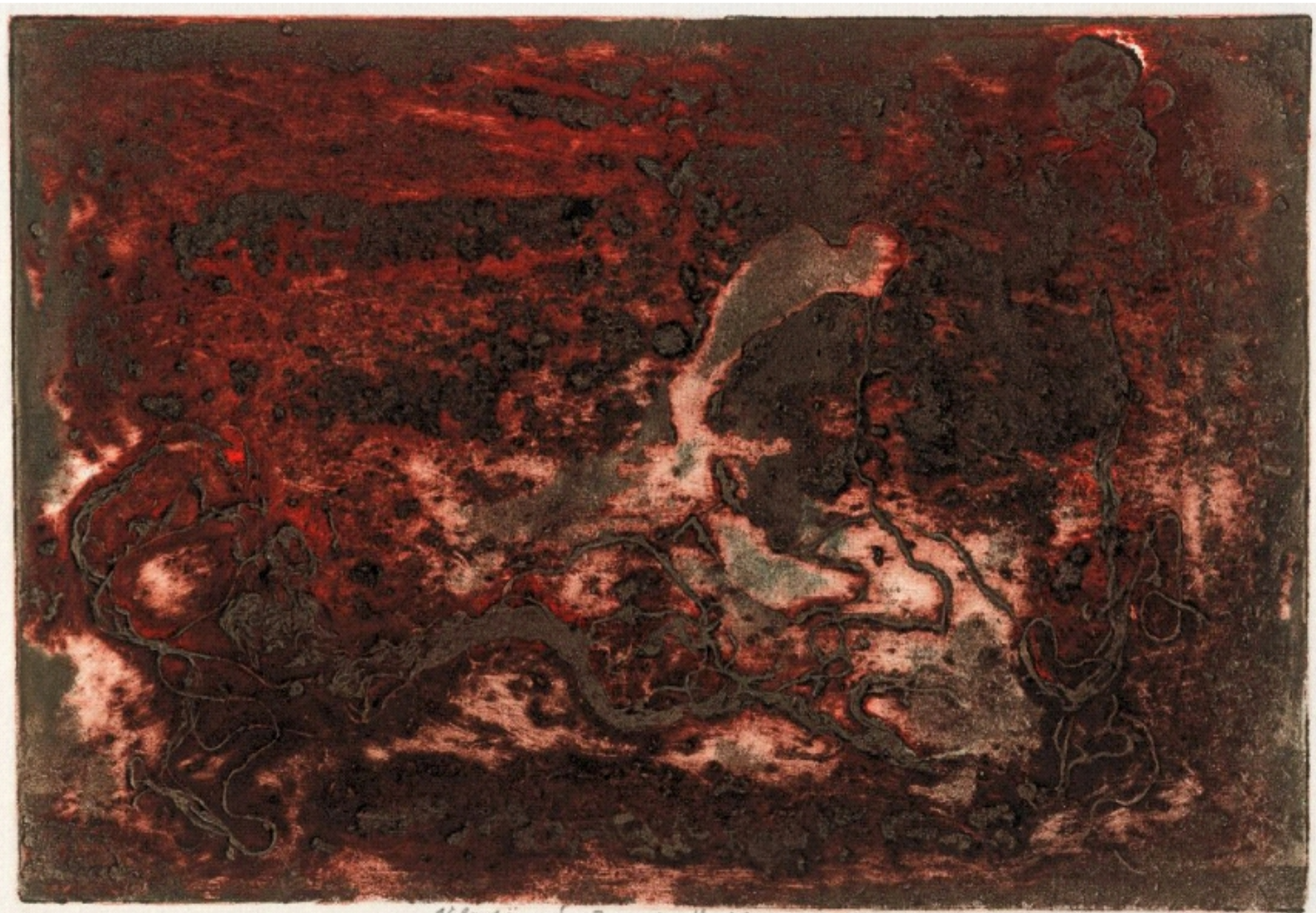
Další Boudníkova autorská metoda, strukturální grafika vzniká na začátku roku 1959. Od aktivní grafiky, charakterizované především lineární řečí obrysů, hran a vrypů, se strukturální grafika liší svým reliéfním zpracováním, místy připomínající až malířskou techniku.

Zpočátku autor vytvářel strukturu lepením kovového písku na kovovou desku, později jako matici používal leštěnou lepenku. Prostředí továrny, s jeho děním a množstvím předmětů a materiálů spojených s prací v továrně, zde hraje nadále nejpodstatnější úlohu v Boudníkově tvůrčím postupu jako duševní inspirace a zásoba vyjadřovacích prostředků zároveň. Autor se postupně naučil obyčejným syntetickým lakem fixovat k desce banální (či přímo odpadové) předměty, například kousky látky, provázek a kovové piliny. Následná tištěná grafika představuje naopak úchvatnou, mnohdy dramatickou poetiku s haptickou, až tělesnou vlastností. Oproti monochromní aktivní grafice, neodmyslitelnou součástí strukturální grafiky je výrazná škála barev. Existenciální symboliku zde zintenzivní zejména až žhnoucí oranžové tóny.

Vladimír Boudník 1964.

Strukturální grafika 1964

Vladimír Boudník 1960.

Magnetická grafika 1965

Podobně jako u strukturální a aktivní grafiky, vychází Boudníkova magnetická grafika z lidského a materiálního kontextu továrny. Práce s označením magnetické grafiky vznikají v roce 1965 použitím strukturální metody, tj. fixováním kovových pilin na matrici syntetickým lakem. Určujícím faktorem při utváření kompozičního schématu je pohyb magnetu pod deskou, který piliny soustřeďuje nejčastěji do "serpentinovitých" útvarů způsobem volně připomínající tahy malířského štětce

Vladimír Boudník 1965.

Magnetická grafika 1965

MIKULÁŠ

MEDEK

1926 - 1974

- je jedním z nejvýznamnějších představitelů moderního českého malířství 20. století.
- Byl vnukem Antonína Slavíčka
- vystudoval pražskou Akademii a VŠUP pod vedením Františka Muziky a Františka Tichého
- jeho tvorba byla založena na principech surrealismu, od kterého se pomalu odkláněl k nefigurativní malbě
- lidská postava se proměnila v autonomní plošný znak - barevná hmota, obrysovost figury ztrácela postupně význam; celou obrazovou úlohu překryly procesy psychických dramat a vytvářely z ní živou tkáň vědomí
- přes "existenciální" malířské kompozice postoupil k "preparovaným obrazům" založeným na racionálně rozložených barevných útvarech
- rytí linií do struktur barevných laků; síla jednoho tónu - převážně šlo o hlubokou červenou a hlubokou modrou
- po roce 1964 se opět vrátil k figurální a imaginativní malbě.

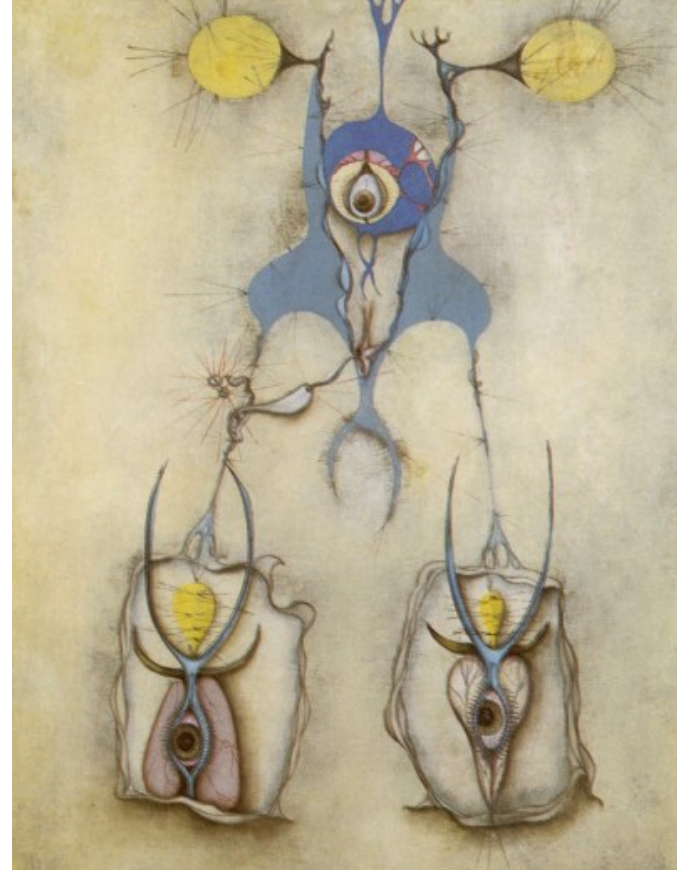

Hlava projektanta věží X, 1969

- Předčasně zemřelý Mikuláš Medek byl jednou z nejvýznamnějších osobností umění druhé poloviny 20. století.
- Medek vyšel ze *surrealismu* (byl jedním z iniciátorů jeho druhé, poválečné vlny): **Infantilní krajiny** z r. 1947, **Zázračná matka I** z r. 1948, **Magnetická ryba** z r. 1949, **Hluk ticha** z r. 1950 a **Polykač pout** z r. 1951.

Infantilní krajina 1947

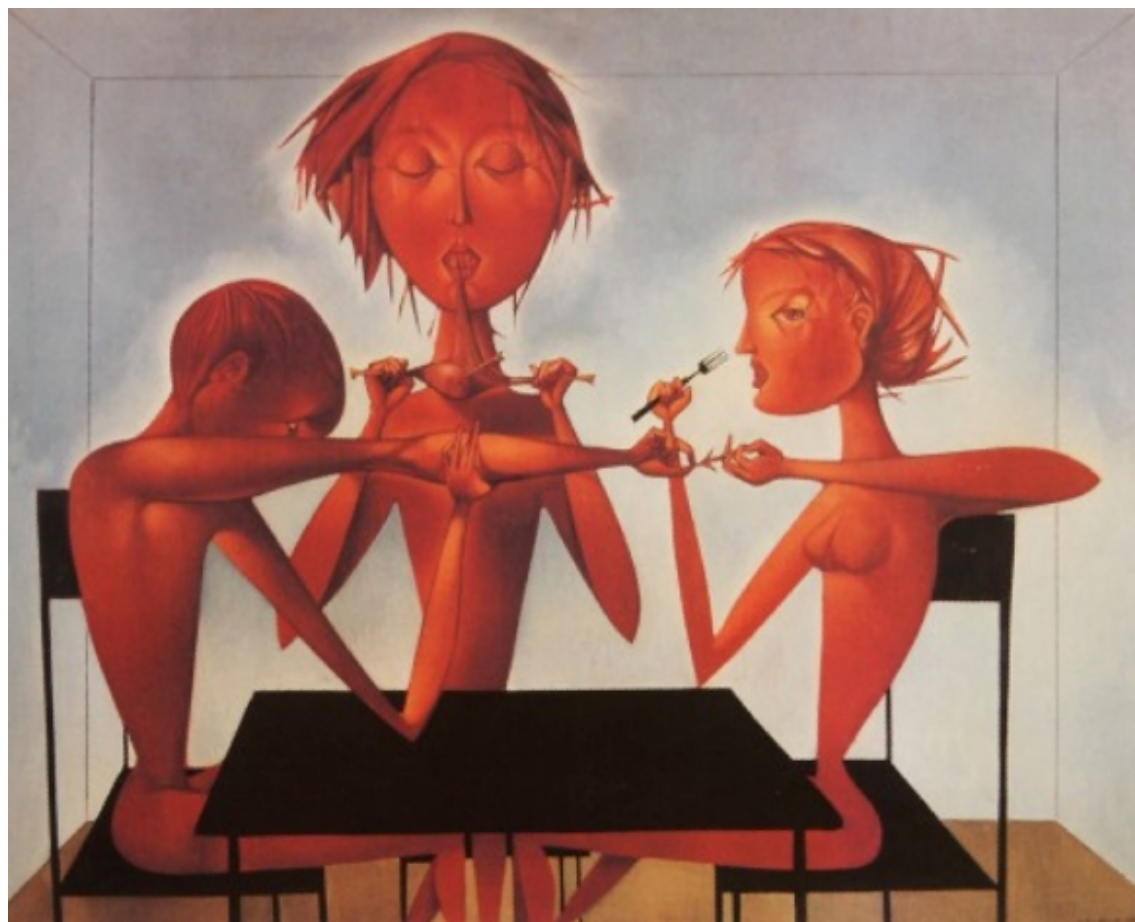

Zázračná matka III, 1948

Velké jídlo (Akce III), 1954-6

- Dalšímu období, které malíř označil jako „*existenciální*“ (přitažlivost existencialismu pro evropské intelektuály, vč. umělců, v letech po skončení druhé světové války se záhy přenesla i k nám), vévodí deformované figury stavěné do absurdních situací: cykly **Žerekuře** a **Horké jídlo** z r. 1952, **Hlava která spí imperialistický spánek** z r. 1953, cyklus **Akce** z let 1955-57, cyklus **Nahý v trní** z r. 1956 a **Hlavaruce** z r. 1957.

Korálový obraz (PREPAROVANÝ OBRAZ) 1961

Po následujícím období tzv. *preparovaných obrazů kombinujících email s olejem a využívajících dekalk, vyrývání, škrábání, otiskování i perforování* (**Kříže** z r. 1961, **Náhlé příhody** z let 1962-63, **Senzitivní signály** a **Senzitivní manifestace** z r. 1963), pro něž byla příznačná umocněná znakovost malířova výtvarného gesta, přišel opětovný návrat k „*nefigurativní figuře*“: **Příliš mnoho alkoholu** z r. 1964, cykly **Inkvizitoři** z r. 1965, **Svatí** z r. 1966, **Projektanti věží** z r. 1969, **Andělé** z let 1970-73 a **Pohyblivé hroby** z r. 1973.

Chechtavý šachista 1958-1959

Spatřoval v abstraktním umění nejaktuálnější možnost, jak soudobě interpretovat proměněný svět kolem sebe a pozice člověka v něm. Viděl plochu obrazu jako živou tkáň, která nezobrazuje nic konkrétního, a přesto se vztahuje k těm nejbytotnější osobním zážitkům, pocitům a psychickým stavům. Lidské nitro bylo oblastí nejzajímavějšího pátrání a objevů. Nejrůznějšími netradičními postupy - pastózním vrstvením barvy do jemných struktur nebo naopak stíráním svrchních vrstev až na podmalbu, stékáním a rozpíjením barevných skvrn, různými otisky předmětů - členil hýřivou, sladkou, provokativní i jemnou červenou plochu stejně jako okolní záhadné modré pole. Obohatil je ještě škálou barevných odstínů a tenoučkými liniemi a přitom je obsadil abstraktními znaky - až vytvořil přebohatou malířskou matérii a dílo velké malířské kultury.

Barevná pasta, vršená, hnětená a tvarovaná rukou, špachtlí, vtlačováním nebo perforováním, se Medkovi postupně stává dominantním výrazovým prostředkem i nositelem psychických obsahů a posouvá jej, např. vedle J. Istlera, mezi přední představitele českého **texturálního informelu**.

Rozkošný mladý muž, 1959

Romantický založený strýc Karel /, 1960

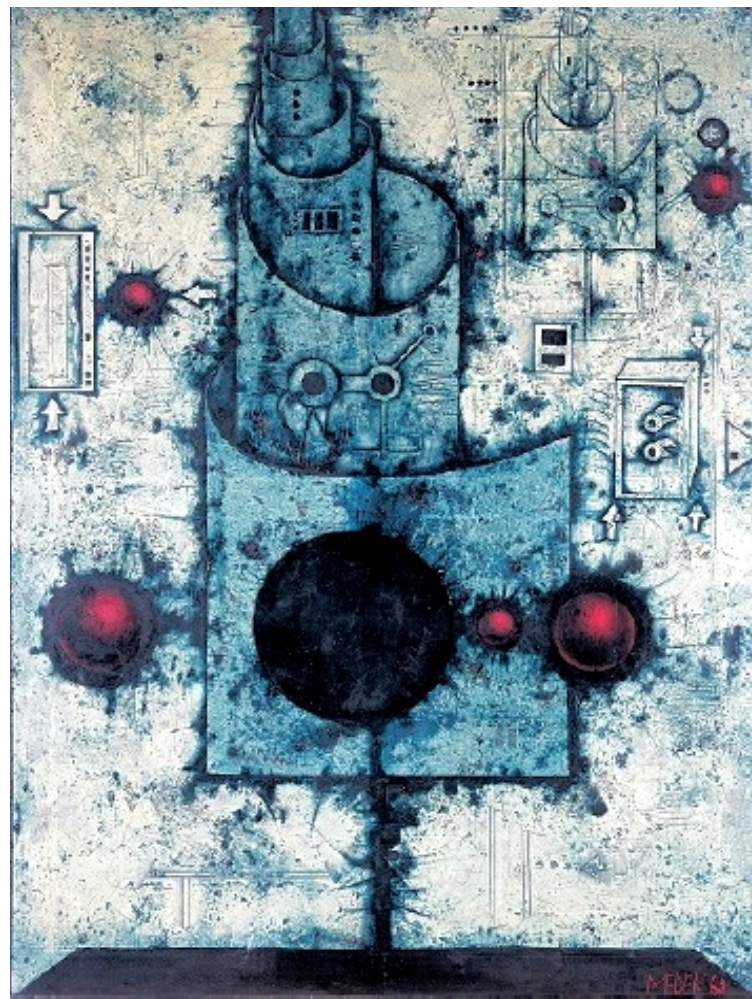
V ústech kamení, v hlavě boule, 1968

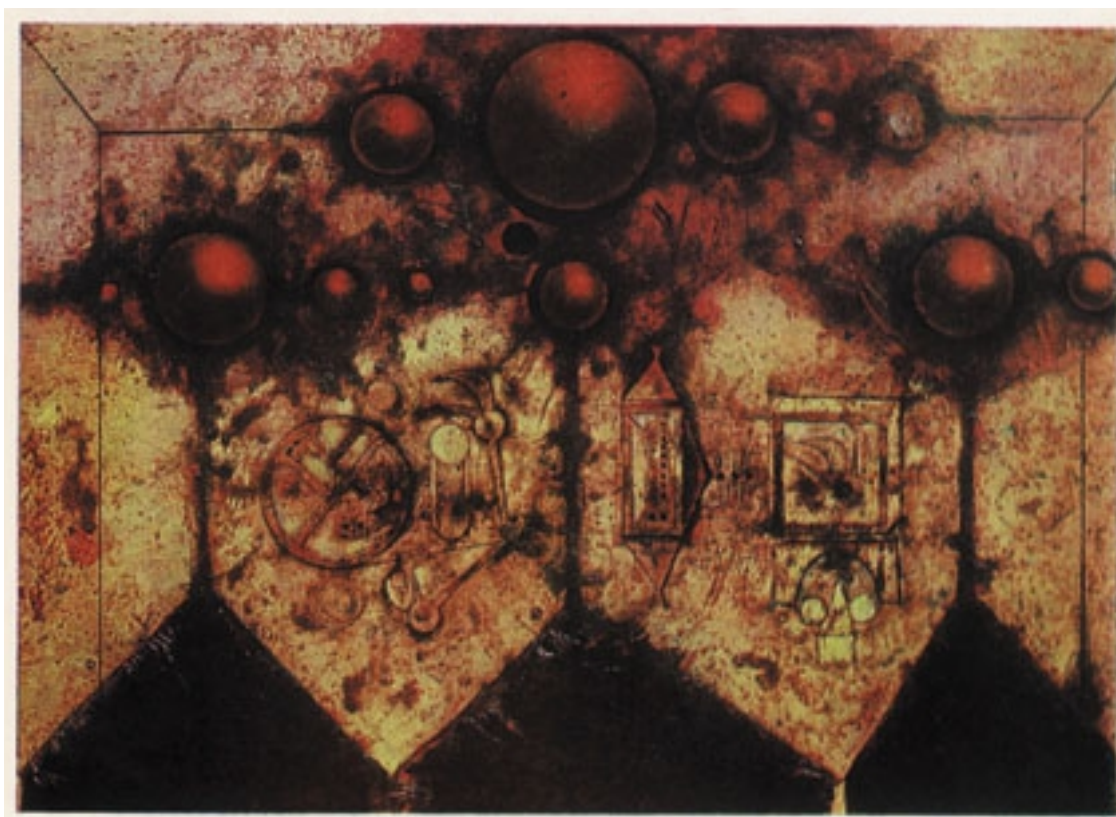
Chmurný abstinent 1970

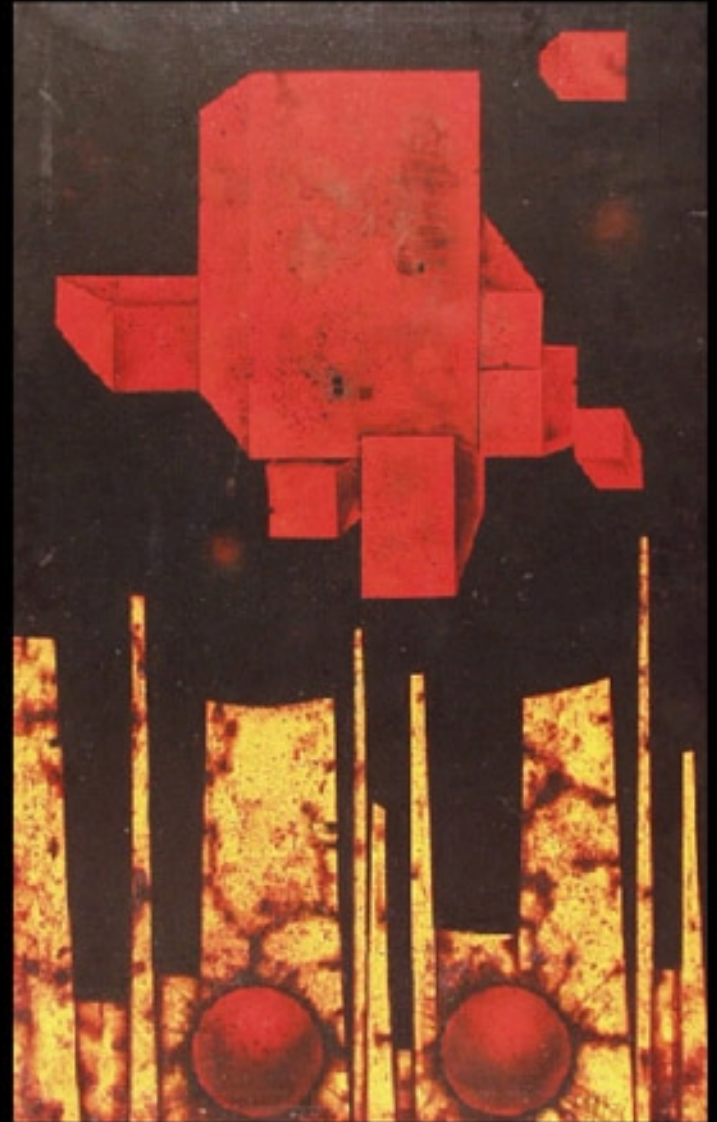
Stůl projektanta věží

- Mikuláš Medek uzavřel své dílo cyklem pohyblivých hrobů, kde změnil způsob malby. Obraz byl pro něho stále plochou, přes kterou se přehnala psychická událost. V posledních letech své tvorby maloval neurčité a nedefinovatelné tvary
- Medek často hledal význam lidského údělu a znal jeho tragický rozměr. Dvojdomost „figura – hrob“ byla jeho poslední odpovědí na otázku po smyslu života.

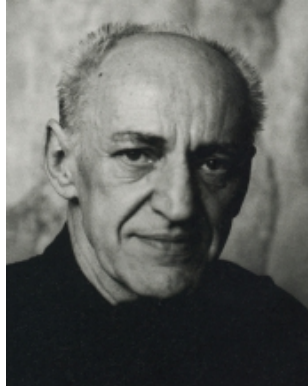

Pohyblivý hrob, 1973

JOSEF ISTLER

1919 - 2000

- Istlerovo surrealistické dílo pokračovalo po celou dobu druhé světové války, kdy je společně s několika přáteli z okruhu Skupiny RA vytvářel skrytě a za nepříznivých okolností.
- Tehdy vznikla válečná symbolika plná jinotajů a hrůzných drúz. Mezi ně patřily i pavučiny, cáry bělavých a šedavých plástů, které zahalily svět a hrozily jej udusit.
- Po skončení války se podílel na obnovených surrealistických aktivitách i na činnosti mezinárodního sdružení **Cobra**. Na základě podnětů surrealismu vytváří v ústranní ateliéru *originální osobní variantu imaginativního umění* pohybujícího se mezi **informelem** a **lyrickou abstrakcí**: **Extáze** a **Vodnář** z r. 1951, **Nařvan** z r. 1953.
- Spolu s **Mikulášem Medkem** je *nejvýznamnějším představitelem českého informelu* vrcholícího mj. reliéfním a asamblážovým **Magickým okem** z r. 1967.

Extáze, 1951

Počátkem 50. let se načas vrací k figurativnímu projevu v obrazech s enigmatickými a fantaskními objekty, záhy však znovu navazuje na nepředmětnou linii své tvorby z 40. let a zejména svými bohatě vrstvenými a strukturovanými litými obrazy z konce 50. a počátku 60. let, se vřazuje do čela české informelní malby.

Černý
1958

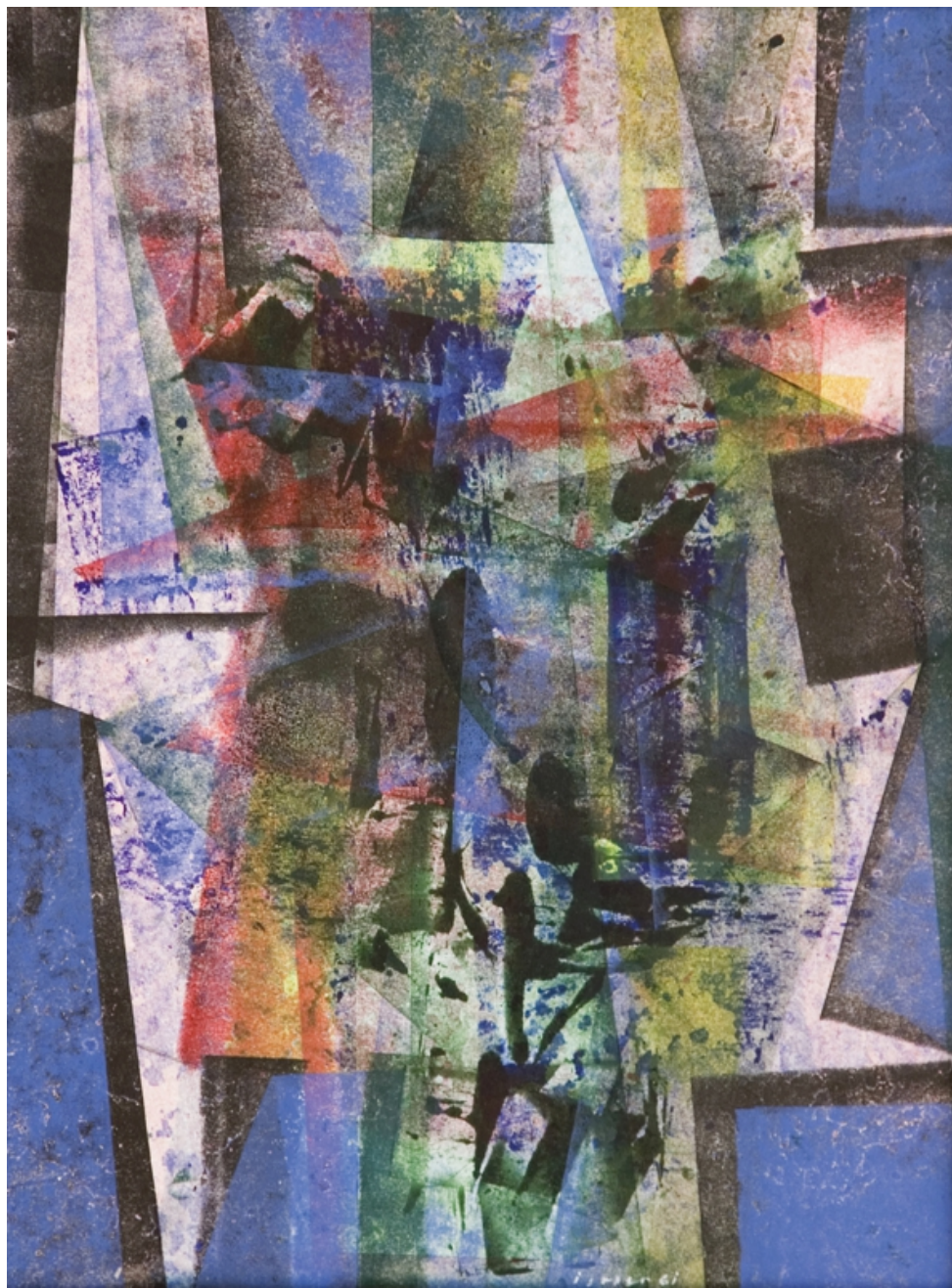
Červený
1958

Obraz 1966

Hlava 1965

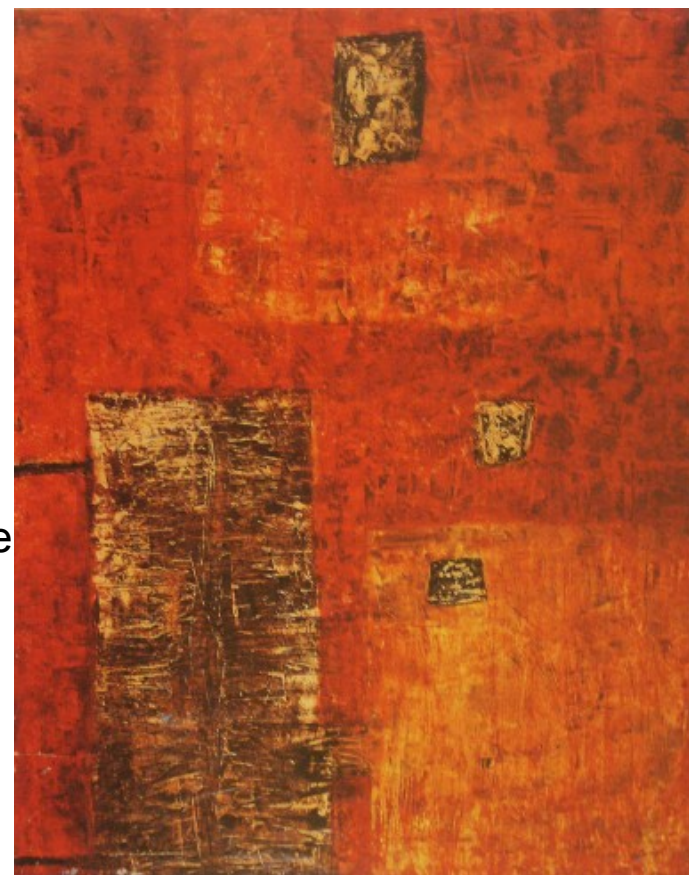

JAN KOBLASA

1932

- patří mezi výrazné osobnosti evropského sochařství 2. poloviny 20. století.
- Jeho nonkomfortní chápání uměleckého díla potvrzuje účast na improvizovaných dada akcích a založení Klubu (1954, později - 1957 - Šmidrové), spojujícího různé druhy umělecké činnosti v progresivních formách
- Inicioval "neveřejné výstavy" Konfrontace (1960), s jeho členstvím se počítalo ve stejně nazvané, oficiálně nikdy neustavené skupině.
- Přes své neodadaistické počátky se Koblasa pod vlivem tvorby M. Medka dostal do pozice nepředmětného sochařství a malby (Labyrint světa, 1958; Ničení ničeho, 1960). Společně také vystavovali v Teplicích (1963), kde Medkovy malby doprovodila Koblasova série Králů, plastik z olšového dřeva. S Medkem rovněž spolupracoval při vybavování interiéru kostela v Jedovnici (1963-64).
- Přestože se Koblasova tvorba velmi přiblížila evropskému informelu, nalezneme přece jen zbytky figurativních komponent v jeho díle, a to i pozdějším (Veronikina rouška, 1961; Pokus o úsměv, 1970; David a Goliáš, 1989).
- V exilu, do kterého umělec odešel již roku 1968, se výrazně prosadil. Usadil se v Kielu (Německo), kde založil obor volné plastiky na Muthesius Hochschule. V Německu vytvořil mnoho významných veřejných zakázek.

Cyklus K (Kafkovský), 1959

JAN KOBLASA

- Sochař Jan Koblasa se od skončení studií věnuje malbě, kresbě a pedagogické činnosti, protože působil jako profesor na vysokých výtvarných školách v Kielu, v Hamburku a v Praze.
- Jeho postavení mezi českými umělci v šedesátých letech bylo zcela suverénní, byl primus inter pares. Velmi intenzivně se zúčastňoval výstavního dění a spoluinicioval na tu dobu mimořádně důležité akce.
- Jednou z nich bylo výtvarné pojednání interiéru kostela v Jedovnici, kde pracoval společně s Mikulášem Medkem, Karlem Neprašem a Josefem Istlerem. Tato realizace patří k významným uměleckým počínům nejen v rámci naší republiky.
- Koblasovo dílo vždy reaguje na pohyb a ideje doby, v níž vzniká. V šedesátých letech hovořilo symbolickou řečí, osvobodilo se od všeho názorného a používalo metafory.

Labyrint světa, 1958

Apokalypsa: Pečeť, 1964

Jako příklad vybraných malířských i sochařských děl a cyklů lze uvést: ***Labyrint světa*** (1958), ***Ničení ničeho*** a ***Co je dole je i nahoře*** (1960), ***Finis Terrae*** a ***Maketa mého mozku*** (1961), ***Lamento*** (1975), ***Kolébky a Tyče*** (1981), ***Dlažební kostky*** (1983) a variace na věčné téma ***Apokalypsy***, k němuž se umělec opakovaně vrací v průběhu celé své tvorby.

Lolita, 1961

Koblasovo rozsáhlé dílo sestávající často z cyklů a charakterizované filozofickým podtextem i společenskými asociacemi a úvahami osciluje mezi *malířstvím a sochařstvím*, mezi *informelem a nikoli zcela potlačenou figurací*, autor zejména v sochařské tvorbě experimentuje, kombinuje materiály i techniky

Co je dole, je i nahoře, 1960

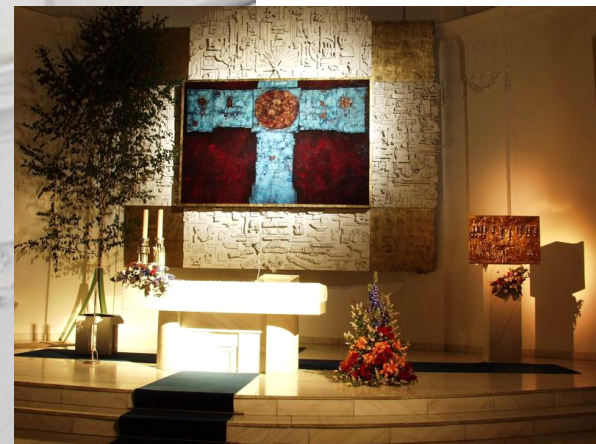
Jan Koblasa
Nanebevstoupení, 1964

Velký zázrak 1964
polychromované dřevo 250 cm

Prorok 1966

Koncem 50. let
navazuje přátelství
s M. Medkem,
které významně
přispělo k změně
dosavadní Koblasovy
tvorby a k její
orientaci na
existenciální a
spirituální vztahy
života a světa.
Na pozadí několika
křížujících se a
protínajících se vlivů
(tašismus,
existenciální filozofie,
abstraktní
expresionismus) pak
dospěl k vlastní
redakci informelu,
která se paralelně
promítala do jeho
tvorby malířské,
grafické i sochařské

Kostel v Jedovnici

V roce 1963 byl původní oltář nahrazen novým od Mikuláše Medka a Jana Koblasy

Svatá rodina – Jan Koblasa
Křížová cesta v Kuksu

Sochař Jan Koblasa s částí svého díla - památníkem Gustava Mahlera, který bude odhalen roku 2010 v Jihlavě

Významný český exilový výtvarník Jan Koblasa žije a tvoří v Hamburku, do vlasti ale často zajíždí. Vyučoval několik let na Akademii výtvarných umění v Praze, v 90. letech v Česku vydal velkou monografii, nejnověji vytvořil pomník hudebnímu skladateli Gustavu Mahlerovi

ROBERT PIESEN

1921 - 1977

Magma, 1961

- strukturální malba - ukázněná organizace plochy
- rez, narušení, destrukce čistých materiálů
- méněcenné hmoty, provazy, nitě, železo, písek
- Zaujetí výrazovými a imaginativními kvalitami hmoty našlo v českém prostředí nebyvalou rezonanci, kolem roku 1960.
- **Piesenův** dřívější valérový rukopis byl nahrazen vzájemně se překrývajícími pastózními vrstvami barvy, vytvářejícími plastický **reliéf**.
- Z prožitku krajiny konkrétního místa (Jeseníky) směřuje ke stylizovanosti a jejímu chápání jako krajiny symbolické, biblické. Reálné tvary se proměňují v jednoduché znaky (mandorla, sedmiramenný svícen). Proces tvarové abstrakce krajiny završuje několik cyklů, které po nalezení nové formy abstraktní organizace plátna dále rozvíjí.
- Prostřednictvím mýtu země transformoval autor své životní pocity a zkušenosti do roviny prolínající se se základními silami procesu vzniku světa. Obraz je chápán jako otevřený proces přeměny hmoty, jejíž hybnou silou je energie v hmotě obsažená. Tím se **Piesen** dotýkal okamžiku prapůvodní jednoty světa. Magma - hmota se proměňuje v energii a ta se opětovně stává hmotou.

Šachistky, 1949

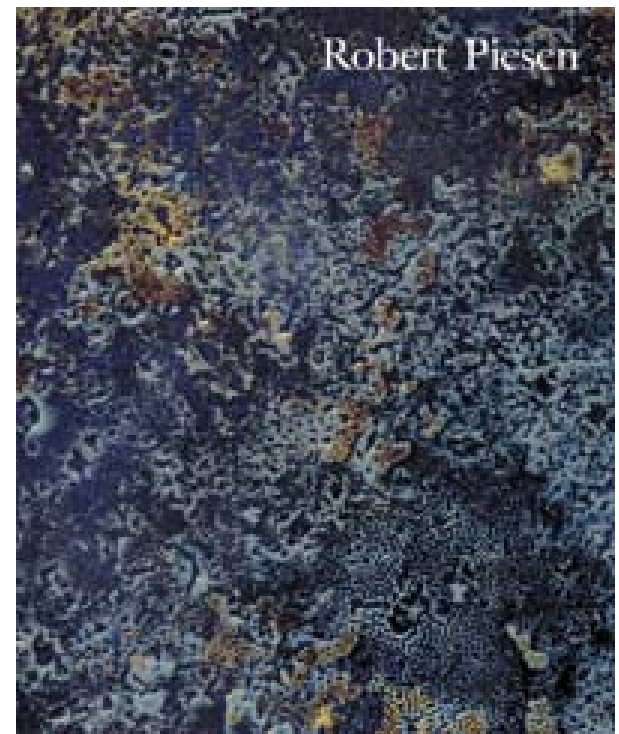

Robert Píseň:
Les (krajina z Jeseníků), 1956

**Krajina s bludným balvanem
1958**

Zatímco do konce let 50. Piesen tvořil převážně krajiny, v první polovině 60. let jeho tvorba vyústila v monumentálních cyklech abstraktních pláten, na nichž pracoval především se strukturou plochy a se světlem, které tajemně prozařovalo ze spodu jeho obrazy.

Gehinnom (detail)
1963

Část uměleckého života Roberta Piesena je spjata s osudy poválečných výtvarných skupin, které vznikaly v období "tání".

Jako první z nich se v roce 1957 ustavila skupina Máj, v níž vedle Piesena působili například i Zbyněk Sekal, Libor Fára, Richard Fremund, Stanislav Podhrázký a Miloslav Chlupáč.

Na přelomu padesátých a šedesátých let se Piesenova tvorba setkala s mladší vrstvou umění z okruhu neveřejných výstav Konfrontací, spjatých s uměním informelu. Tato radikální umělecká tendence představovala opozici vůči figurativní malbě umírněné moderny i ke konstruktivním tendencím, které se odvolávaly ke světu techniky a moderní civilizace.

Piesenova verze informelu má zcela specifickou podobu. Lze ji považovat za ušlechtilý, spirituální protiklad brutalistních forem obrazů některých mladších umělců z okruhu Konfrontací. Tvorba Roberta Piesena je zároveň úzce spjatá s židovskou mytologií. Údolí Gehinnom je místem zatracení a pekla. Struktura obrazů ze stejnojmenného cyklu odkazuje k archetypu mýtické krajiny, rozrušované geologickými i dějinnými procesy. Vazbu na nepředmětné umění východu podtrhuje hladký, jakoby lakovaný povrch obrazu i často používané zlacení, které je zdrojem spirituálního záření

Gehinnom 1961

(detail)

JIŘÍ BALCAR

1929 - 1968

- Grafik a malíř, autor návrhů knižních úprav a plakátů.
- Byl členem skupiny Máj 57 a SČUG Hollar. Intelektuální vnímání světa a nesouhlas se současným stavem české kultury ho přivádějí 1955 do redakce časopisu Květen, který vytváří první diskusní platformu mladé tvůrčí generace.
- Balcarova tvorba z let 1956-59 motivicky navazuje na civilismus Skupiny 42, formálně vychází z expresionismu. Roku 1958 se přiklání k abstrakci, která však neztrácí souvislost s předchozí tematikou.
- Balcar se věnoval **abstraktní malbě** a syntetickým způsobem v ní zhodnotil prvky **lettrismu i strukturalismu**.
- Velmi pozorně sledoval proměny a hlavní znaky doby, v níž žil.
- V 60. letech byl jedním z prvních tvůrců českého **pop – artu**.

Dekret II, 1960

Kompozice, 1958

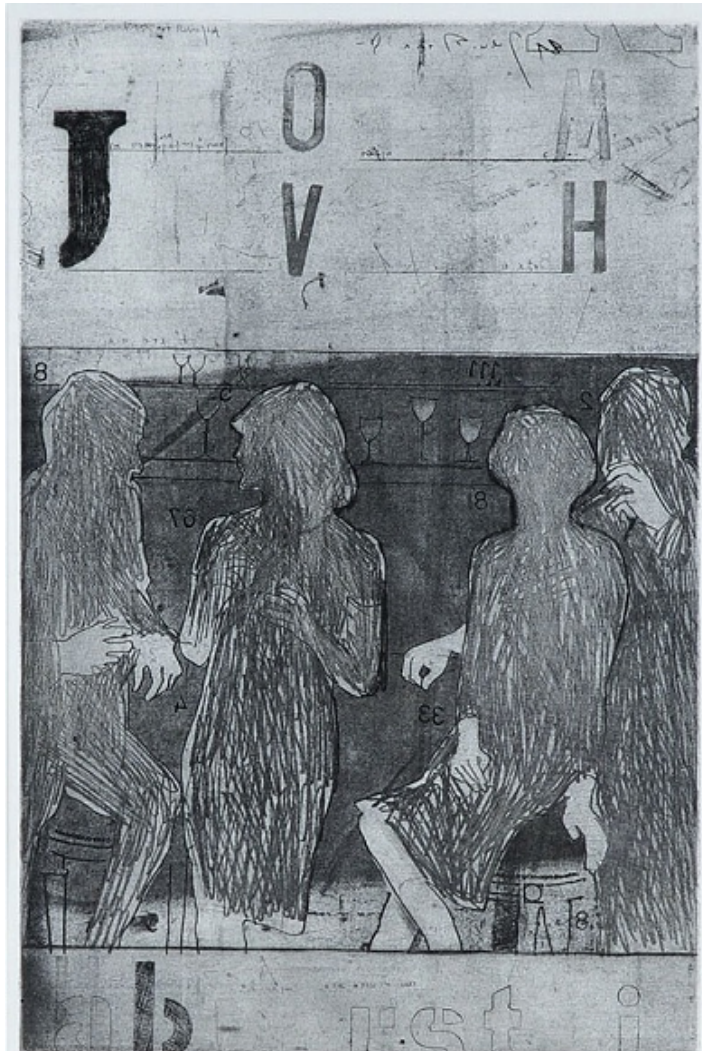
Náměstí v šest hodin večer, 1957

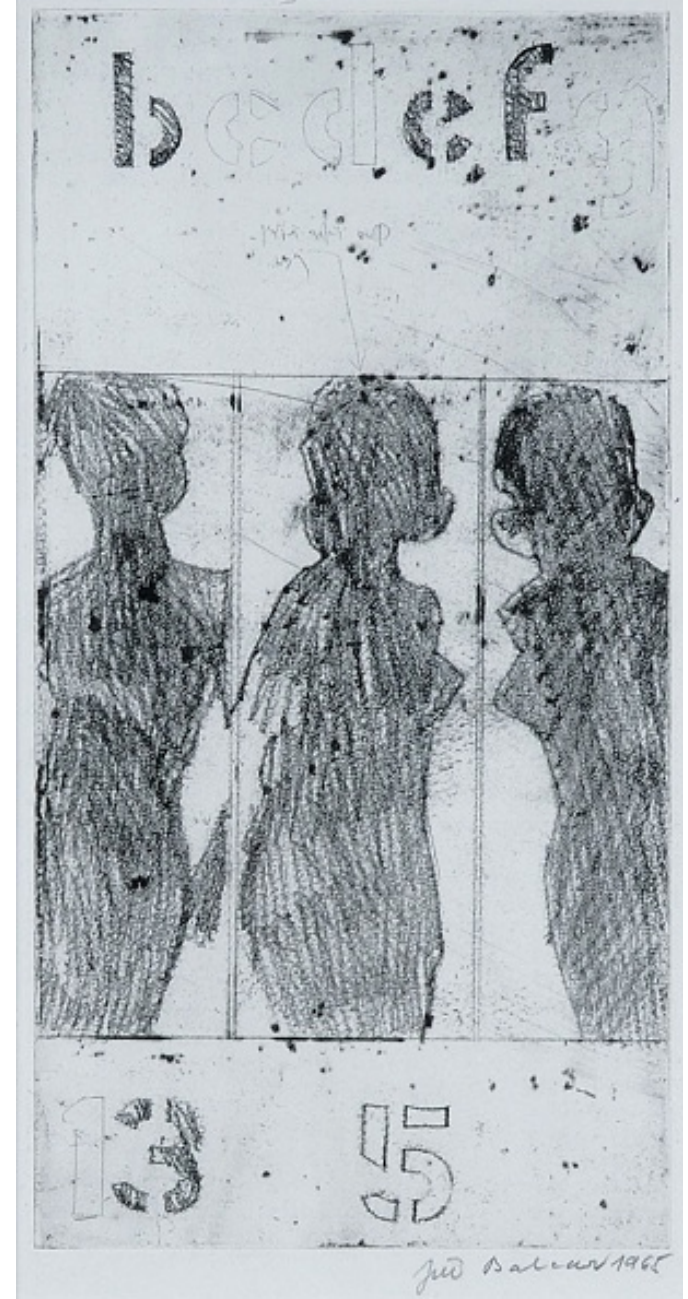
Obraz III
1960

Do umění pronikají reklamy, comicsové seriály či jiné prvky masové kultury. Pop-art vlastně hledá kontakt s lidským životem v konkrétním světě.

Do českého prostředí se tento směr dostal především zásluhou Jiřího Balcara, který roku 1966 navštívil Ameriku, místo zrodu pop-artu.

Rozhovory
1966

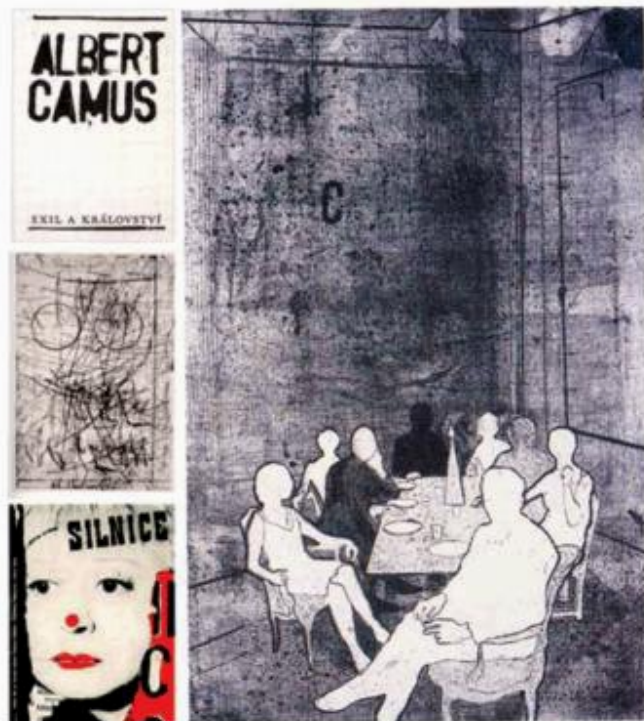

Figury, 1965

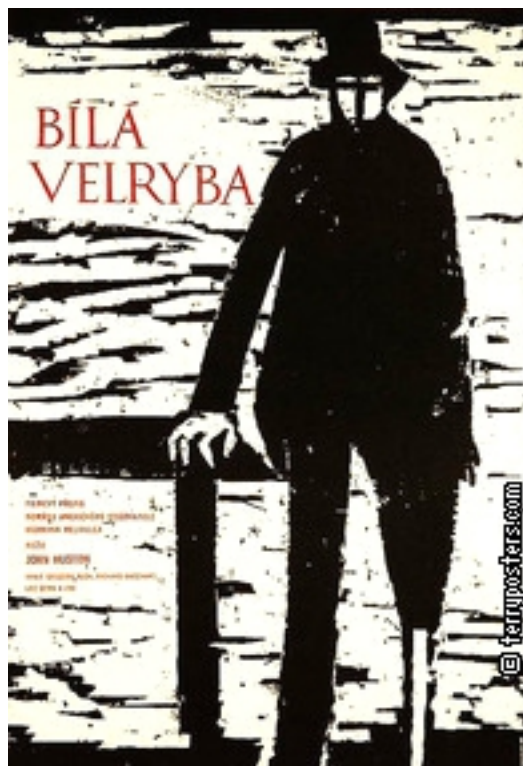
Jiří BALCAR

volná a užitá tvorba

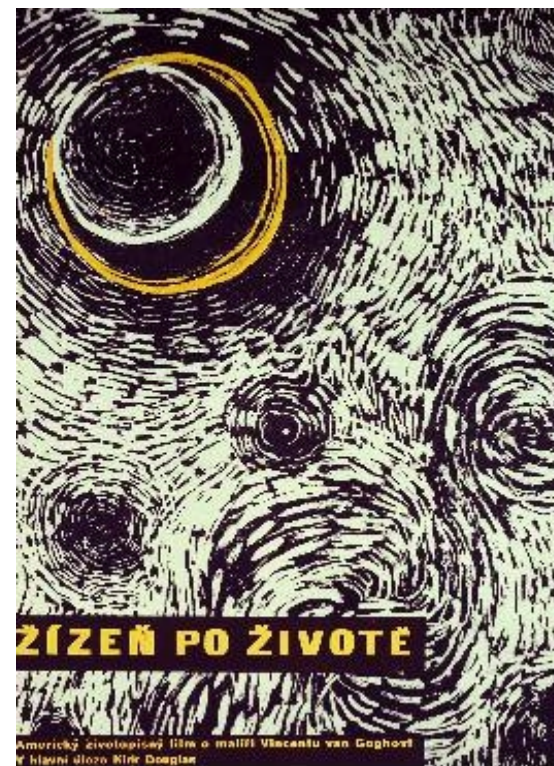
Městské divadlo v Kolíně leden - únor 2005 přístěnky a foyer 1. poschoď, vernisáž 21.1. 2005 přestávka představení

Dříve, než začal působit jako malíř, grafik a typograf, vystudoval dějiny umění na Filozofické fakultě Univerzity Karlovy v Praze a typografii na Vysoké škole umělecko-průmyslové v Praze u Františka Tichého a Františka Muziky. V letech 1960–1967 vytvořil 43 filmových plakátů. V ranných 60. letech byl jedním z prvních průkopníků vstupu moderní výtvarné řeči do vytváření filmových plakátů (koláže, vytrhávání apod). Za plakát Bílá velryba získal v roce 1962 cenu Toulouse–Lautreca v Paříži.

Bílá velryba 1960

Žízeň po životě 1962

EDUARD OVČÁČEK

1933

- v tvorbě Eduarda Ovčáčka, neúnavného experimentátora a jednoho z hlavních představitelů českého informelu, patřil lettrismus mezi nejsilnější proudy vlastního výtvarného programu, a to již v raném období jeho profesní dráhy.
- V malbách se začíná objevovat zřejmě od roku 1961, kdy Ovčáček do zvrásněné pasty obrazu vrývá jednotlivé grafémy; o něco později pronikají písmové znaky i do oblasti strukturální grafiky a leptu, v nichž se od prvotních – zdánlivě náhodných shluků fascinovaných samotnou výtvarnou kvalitou tvarů a jejich následným vrstvením – proměňují místy v celé slabiky a slova s přiznaným lexikálním významem, jenž tak odkrývá další významovou rovinu vznikuvšího výjevu.

Ortel VI 1964

Modrá koláž 1964

OK1 1966

Vstup černé 1981

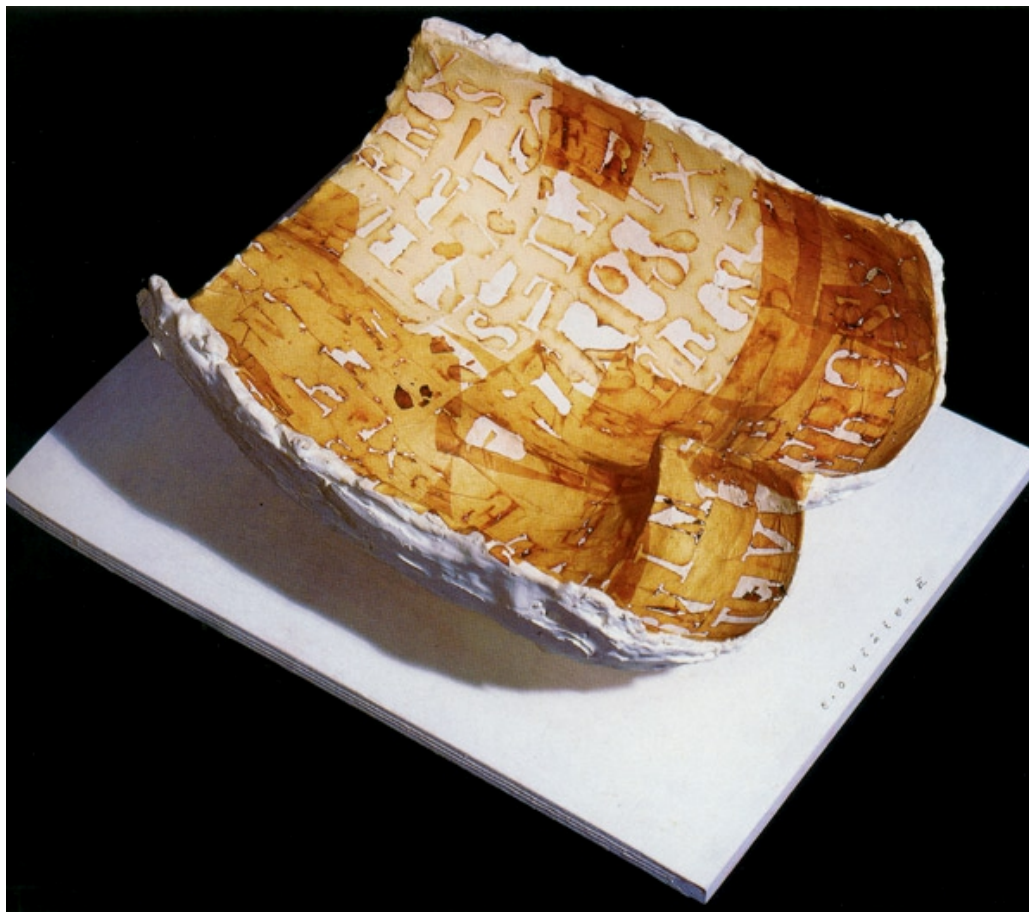

Antropometrie 1982

Jedním směrem 1989

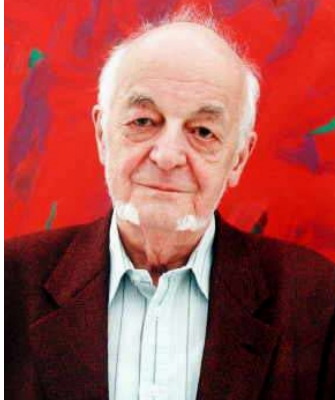

Legenda z Landeku 1992

JAN KOTÍK

1916 – 2002

- představitel české akční malby
- Malíř a teoretik, syn malíře **Pravoslava Kotíka**, absolvent UMPRUM (učitel *J. Benda*).
- Za války byl členem **Skupiny 42** a patřil mezi malíře *městských exteriérů a interiérů*.
- V 50. letech redigoval časopis **Tvar** a teoreticky se věnoval *užitému umění a průmyslovému designu*. Vlastní praxe se týkala *typografie, keramiky a zejména skla*.
- Od 60. let maloval v intencích **akční a gestuální tvorby** spojené s *grafismem a „kaligrafii“* (cykly **Malba, Tabule, Plochy, Rastry, Formuláře**) a od ostatních malířů se vnějšně odlišil i *nekonvenčními tvary a rámy svých obrazů*.
- V r. 1969 emigroval do Německa a začal tvořit v duchu **konceptualismu** obohaceného o *momenty environmentu a instalace*.
- Koncepčně založený malíř neztratil kontakty s českým uměleckým prostředím, do něhož opět vstoupil na počátku 90. let podnětnými výstavami svých děl.

Malba, 1959

Deště 1947

Za městem 1958

Koncem 50. let se znovu vrací k malbě a stává se nejvýraznějším představitelem expresivní gestické abstrakce.

Malba II. 1962

**Antarktida
1960**

Triptych, 1961

Jeho vnitřní malířský instinkt ho vedl k okamžité, spontánní a velmi aktivní malbě. Cítíme její dynamiku, neklid a vnitřní dramatický zápal, ze kterých se na ploše obrazu zrodily jakési nebezpečné hybridní útvary. Mají lineární charakter; jsou to "čárance" deroucí se doslova z malířova nitra. O to více vynikají na neutrální šedé ploše.

Obraz č. 11, 1962

Červené pole, 1961

Pismo 1962 - 1963]

JAROSLAV VOŽNIAK

1933 – 2005

- Jaroslav Vožniak vystudoval Vysokou školu Uměleckoprůmyslovou a potom i Akademii výtvarých umění. Hned po studiích se stal členem skupiny „Šmidrů“. Jeho tvorba znamenala velký přínos k programu této skupiny.
- Snad nejvíc se Vožniak proslavil sérií ikon ve středověkém byzantském stylu, které však místo obvyklých světců zobrazovaly filmové hvězdy.
- Vožniak pařil k nejvýznamnějším představitelům českého poválečného umění. Jeho tvorba zahrnuje mnoho stylů od posurrealistického symbolismu až po zvláštní formu světového pop-artu. V 60. letech se Vožniak stal známým i za hranicemi Československa a jedním z jeho velkých zahraničních úspěchů byla i výstava ve Švédsku v roce 1968.

Obraz 1962

Milenci 1965

Štítonoš 1965

Kresba II. , III. 1961

Červený IX
1962

Nefigurativní malba. Červený podklad, černé obrazce. Místy zrnění, ryté čáry.

Jaroslav Vožniak vytvořil na základě objednávky cyklus ikon, jejichž ústředním motivem byly nejslavnější filmové hvězdy té doby – jednalo se pouze o ženské portréty – uvedené do středověkého prostředí byzantských obrazů.

Konfrontace dvou odlišných světů vytvořila nebývale působivý rámec, v němž se spojila věčnost a přítomnost. Obrazy, které byly určeny pro výstavu v Jablonci nad Nisou v rámci velké expozice, představující výsledky tamních skláren a pro světovou výstavu v Montrealu, byly ozdobeny jabloneckou bižuterií. Obrazy byly namalovány na dřevěných deskách shodnou technikou, která se používala ve středověku.

Jeanne Moreau
1967–1968

Vožniak Jaroslav
Portrét Jane Fondové
1968

Portrét filmové herečky zasazený
do imaginárního prostoru vytvořeného
částečně podle starých ruských ikon a
doplněného novými prvky z moderního
světa.

Objekt s křídlovkou, 1964

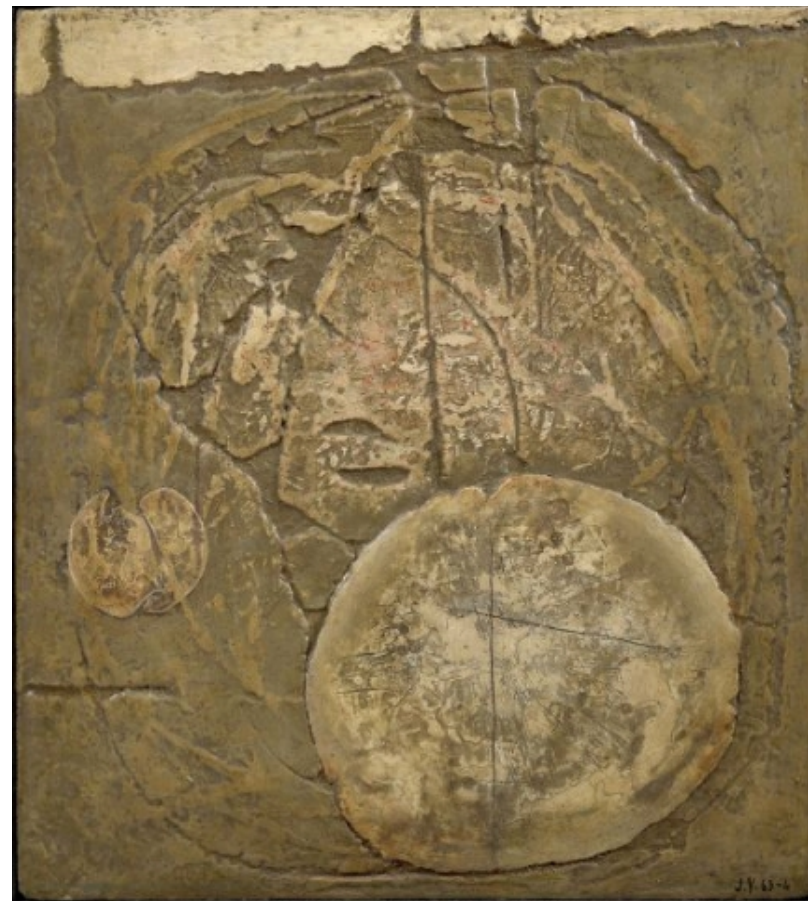
**Pocta divnosti, 1999,
kombinovaná technika**

JIŘÍ VALENTA

1936 - 1991

- **Studia:** 1951 – 53 Vyšší uměleckoprůmyslová škola v Praze, 1953 – 59 AVU (M.Holý, K.Souček).
- **Skupiny, spolky:** 1961 členem připravované skupiny Konfrontace.
- 1968 emigroval do Německa, od 1972 žil v Kolíně nad Rýnem.

Studie II
1963 - 64

Syntetická tkáň II
1964

ALEŠ VESELÝ

- obrazy - objekty
- stigmatické objekty
 - bohatá imaginace osobních symbolů

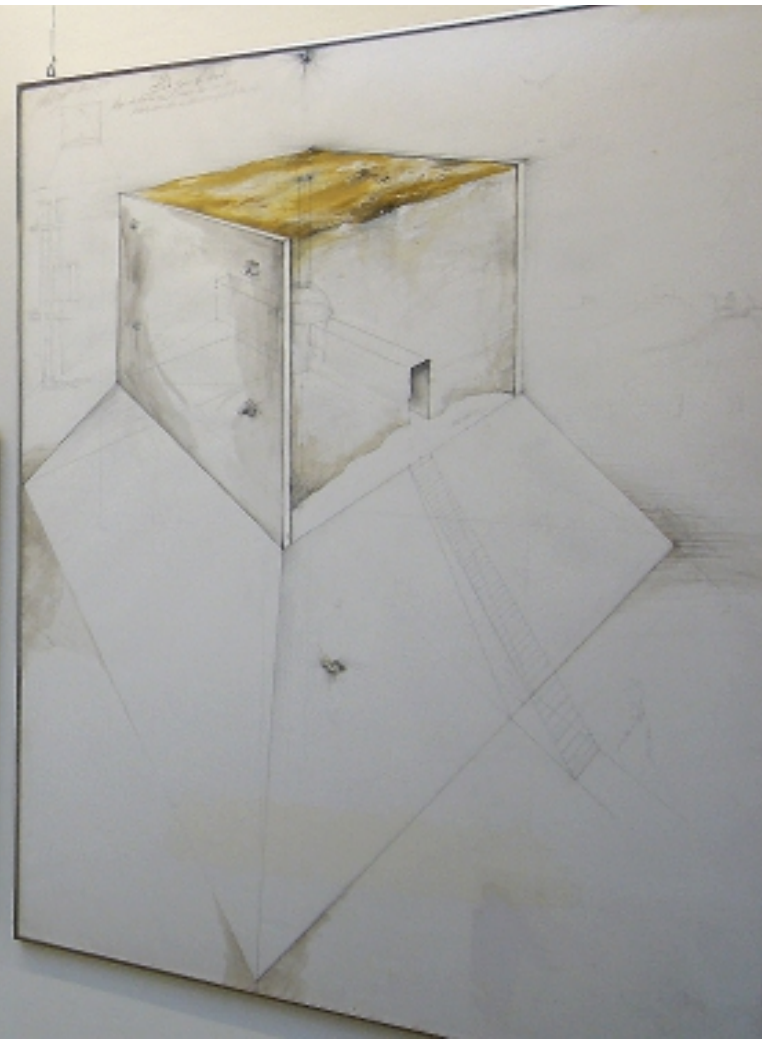

Stigmatický předmět XIII/2
1961- 63

ZDENĚK BERAN

1937

Bez názvu II
1960

Zánik obrazu (Bez názvu II)
asambláž
1960

Velká zlatá struktura
kombinovaná technika
1963 - 1964

Střední struktura II, 1961

Bez názvu, 1961

Rehabilitační oddělení Dr. Dr. 1970-1971

*Environment byl autorovým třetím zásadním vstupem do českého poválečného výtvarného dění. Po radikálních dílech romantického vzdoru z období informelu na přelomu 50. a 60. let vytvořil Zdeněk Beran v rozmezí let 1970 až 1971 nekompromisní environment **Ordinace dr. Dr.**. Environment - "Ordinace" - reagoval radikálním gestem bolestné existenciální revolty soustředující se na téma zmaru na aktuální společenskou situaci své doby*

V roce 1980 přizval Jiří Sozanský Zdeňka Berana a několik dalších autorů ke spoluúčasti na velkorysé kolektivní akci v areálu Malé pevnosti v Terezíně. Instalace, která vstoupila do interiérů poznamenaných hrůznou minulostí v sobě zároveň skrývala silný morální apel vůči společnosti počínající normalizace. Jádrem Beranovy instalace se později stalo součástí několikrát obměněného díla s názvem "Cesta".

*Environment bylo autorovým třetím zásadním vstupem do českého poválečného výtvarného dění. Po radikálních dílech romantického vzdoru z období informelu na přelomu 50. a 60. let vytvořil Zdeněk Beran v rozmezí let 1970 až 1971 nekompromisní environment **Ordinace dr. Dr.** Obě environment - "Ordinace" i "Cesta" - reagovala radikálním gestem bolestné existenciální revolty soustředující se na téma zmaru na aktuální společenskou situaci své doby.*

Cesta
(PROSTOROVÁ INSTALACE 15 KUFRŮ)
1980-90

Detail z výstavy v Alšově jihočeské galerii
v Hluboké nad Vltavou.

Zdeněk Beran - Hry s hlávkami

ZDROJE:

Literatura:

- PIOJAN, José. *Dějiny umění 10*. 2. vyd. Balios, Knižní klub 2000. 300 s. ISBN: 80-242-0218-2
- BOIS, Yve-Alai, BUCHLOH Benjamin, FOSTER Hal, KRAUSSOVÁ Rosalind. *Umění po roce 1900*. Slovart 2007. 704 s. ISBN 978-80-7209-952-8
- MICHELI, Mario de: *Umělecké avantgardy dvacátého století*. Praha SNKLHU 1964. 378 s
- DEMPSEYOVÁ, Amy. *Umělecké styly, školy a hnutí*. 1. vyd. Slovart 2005. 304 s. ISBN 80-7209-731-8
- Kol.: *České umění 1900-1990*. 1. vyd. Praha : Galerie hl. města Prahy, 280 s. ISBN: 807-01-00575
- PETRASOVÁ, Taťána; LORENZOVÁ, Helena. *Dějiny českého výtvarného umění V (1939/1958)*. 1. vyd. Praha : Academia 2005. 525 s. ISBN 80-200-1390-3
- PLATOVSKÁ, Marie; ŠVÁCHA, Rostislav. *Dějiny českého výtvarného umění VI (1958/2000)*. sv. 1+2. 1. vyd. Praha : Academia 2007. 1144 s. ISBN: 978-80-200-1489-6.
- Kol.: *Záznam nejrozmanitějších faktorů... (České malířství 2. poloviny 20. století ze sbírek státních galerií)*. Rada státních galerií. 1994. 168 s. ISBN 80-85016-24-9
- Kol.: *České moderní a současné umění 1890-2010 – 2. díl*. vyd. Národní galerie, Praha 2010. 190 s. ISBN 978-80-7035-447-6
- NEŠLEHOVÁ, Mahulena. *Český informel: průkopníci abstrakce z let 1957-1964*. Galerie hlavního města Prahy, 1991. 266 s.

Elektronické zdroje:

- The Yorck Project: *10.000 Meisterwerke der Malerei*. DVD-ROM, 2002. ISBN 3936122202. Distributed by DIRECTMEDIA Publishing GmbH.
- KASAN, Jaroslav. *Artopedia 2: galerie světového malířství* [CD-ROM]. 2., aktualiz. vyd.. Hořovice: Terasoft, 2003.

Internetové zdroje:

- http://maka.webzdarma.cz/statnice/du_du19
- http://cs.wikipedia.org/wiki/Ale%C5%A1_Vesel%C3%BD
- <http://www.ales-vesely.cz/>
- <http://www.artlist.cz/index.php?id=1207>
- <http://www.artlist.cz/index.php?id=5253>
- <http://www.artlist.cz/index.php?id=876>
- <http://www.artlist.cz/index.php?id=3801>
- <http://www.artlist.cz/?id=1208>
- <http://www.creativoas.cz/zdenek-beran.php>
- <http://www.creativoas.cz/josef-istler.php>
- <http://www.creativoas.cz/jan-koblasa.php>
- <http://www.creativoas.cz/jan-kotik.php>
- <http://www.creativoas.cz/mikulas-medek.php>
- <http://www.creativoas.cz/pavel-nesleha.php>
- <http://www.creativoas.cz/eduard-ovcacek.php>
- <http://www.creativoas.cz/robert-piesen.php>
- <http://www.creativoas.cz/jaroslav-voznik.php>
- <http://www.cmvu.cz/cz1227e4/jaroslav-voznik-pocta-divnosti/>
- http://sbirky.cmvu.cz/index.php?request=show_author¶m=Boudn%C3%ADk+Vladim%C3%ADr&hl=cs&lr=lang_cs&as_sitesearch=cmvu.cz&q=&qsf_where=on&sf_queryLine=...+hledej
- <http://artlist.cz/?id=1681>
- http://cs.wikipedia.org/wiki/Vladim%C3%ADr_Boudn%C3%ADk
- http://kultura.idnes.cz/zapomenuty-samouk-vladimir-boudnik-dbv-/vytvarne-umeni.aspx?c=A040717_221637_vytvarneum_gra
- http://cs.wikipedia.org/wiki/Mikul%C3%A1%C5%A1_Medek
- <http://www.galerierudolfinum.cz/cs/exhibition/mikulas-medek>